

REPUBLICA ITALIANĂ

UNIVERSITATEA DE STUDII DIN PADOVA

Dana-Maria FEURDEAN

Universitatea de Studii din Padova, Italia (înființată în 1222) promovează interesul pentru cultura și literatura română începând cu anul 1933, când filologul și criticul italian Ramiro Ortiz (care, între anii 1909-1932, a promovat cultura și literatura italiană la Catedra din București) este numit profesor de Literaturi Neolatine, la Facultatea de Litere din Padova. Reușește să le trezească studenților italieni interesul pentru cultura, literatura și civilizația românească (în cadrul cursurilor de filologie romanică, ținute până în 1947, anul morții sale) și să înființeze biblioteca de carte românească, considerată în prezent cea mai vastă din Peninsulă. Conștient fiind de importanța creării unui lectorat de română pentru studenții padovani, acordă sprijin în realizarea acestui demers. Astfel, la doar patru ani după numirea profesorului Ortiz în funcție, în 1937, în cadrul Catedrei de Limbi Romane, se creează cel dintâi lectorat de română din Italia.

Primul lector de română este Nina Façon, fosta studentă a profesorului Ortiz, licențiată nu doar în Filologie Modernă, ci și în Filosofie și Istorie, de a cărei pregătire, seriozitate și modestie Ortiz fusese impresionat. Astăzi una dintre sălile de cursuri poartă numele distinsii cercetătoare. Fiind de origine evreiască, Façon nu își va mai putea continua activitatea, din cauza aplicării legilor rasiale în Italia. Prin urmare, în 1939 contractul ei de lector este anulat.

În anul 1938, Alexandrina Mititelu devine asistenta profesorului Ortiz și împreună vor continua cultivarea pasiunii pentru limba, literatura și cultura noastră.

După dispariția profesorului Ortiz, cursurile vor fi preluate, pentru un an (1947-1948), de ilustrul romanist Carlo Tagliavini, fondatorul Institutului de Lingvistică și Fonetică de la Universitatea din Padova, membru asociat al Academiei Române, Director al secției de limba română din cadrul Institutului pentru Europa Orientală, dar și al revistei *Studi rumeni*. Din perioada de activitate a celor doi mari romaniști italieni au rămas în arhiva Unipd, ca o mărturie vie, nu doar publicațiile și cursurile lor, ci și lucrări de licență pe teme privind cultura și literatura română (cele din perioada 1939-1943, coordonate de Ramiro Ortiz și cele dintre anii 1946-1948, coordonate de Carlo Tagliavini).

În intervalul 1948/1949-1963/1964, activitatea didactică va fi continuată de Alexandrina Mititelu, iar, între anii 1965-1971, de eruditul om de cultură, marele lingvist și istoric al limbii române, Alexandru Niculescu, în perioada 1971-1976, de lingvistul Sorin Stati, ulterior de Cicerone Poghiric (1976-1979), de Ion Neață (1979-1984), Andreia Roman (1980-1983) și Anca Bratu (1983-1991).

Cu toate că, în ultimii ani ai comunismului, lectoratul fusese întrerupt, desfășurarea cursurilor de română a continuat pe baza unor acorduri culturale sau a unor contracte între universitatea din Padova și profesorii anterior menționați (unii dintre ei aflându-se în exil).

În 1991, în baza unor acorduri ministeriale, s-a reactivat oficial un lectorat de schimb.

Un rol extrem de important în promovarea limbii și culturii române pe teritoriul Italiei, dar și a limbii și culturii italiene în spațiul cultural românesc îi revine în mod indiscutabil profesorului Lorenzo Renzi, fost Director al Institutului de Filologie Neolatină și al Departamentului de Romanistică de la Università degli Studi din Padova, ex-președinte al *Societății Italiene de Lingvistică (SLI)*, fondator al *Societății de Studi Rumeni Miron Costin*,

dar și al *Asociației Italiene de Românistică (AIR)*, care, pe lângă cursurile de filologie romanică, a ținut și cursuri de limba română (în perioada 1984-1993).

Demnă de toată admirația și prețuirea este și intensa activitate prestată, în cadrul DiSLL, de profesorii Roberto Scagno (1993-2017) și Dan-Octavian Cepraga (2004-prezent), în scopul dezvoltării tradiției limbii și literaturii române în spațiul cultural italian.

În prezent, limba și literatura română este predată în cadrul *Departamentului de Studii Lingvistice și Literare (DiSLL)*, fiind materie atât de licență, de masterat, cât și de doctorat (în cadrul Școlii Doctorale în Științe Lingvistice, Filologice și Literare (Scuola Dottorale in Scienze Linguistiche, Filologiche e Letterarie)).

Ca materie de licență (Laurea Triennale), româna poate fi aleasă ca limbă 1 sau 2, în cadrul celor două specializări: *Lingue, letterature e culture moderne* și *Mediazione linguistica e culturale*. Absolvenții primei specializări se pot îndrepta spre profesia de traducător, pot ocupa diverse funcții în cadrul unor institute de cultură, al bibliotecilor, al editurilor sau pot urma un parcurs care să-i conducă spre o carieră de profesor. Absolvenții celei de-a doua specializări vor putea activa în sectorul turismului cultural și jurnalistic, ca secretari în administrația publică, ca mediatori culturali în diverse servicii publice sau în organizații naționale și internaționale (ce vizează contexte etnice și multicultural), dar și ca traducători în sectoare specializate (economic și de afaceri, administrativ, juridic).

Ca materie de Masterat (Laurea Magistrale), româna se poate studia tot în cadrul a două specializări: *Lingue e letterature europee e americane* și *Lingue moderne per la comunicazione e la cooperazione internazionale*. Prima specializare pregătește masteranzii pentru profesii precum cea de traducător, de profesor, mediator cultural sau pentru domenii cu vocație internațională, iar cea de-a doua le oferă posibilitatea de a deveni experți lingvistici și traducători în diverse instituții/organizații culturale internaționale, în reprezentanțe diplomatice și consulare. O asemenea specializare îi poate orienta și spre o carieră didactică.

Cursurile din cadrul lectoratului sunt practice și se adresează studenților de la nivel licență și masterat, desfășurându-se pe trei niveluri lingvistice (începător, intermediar și avansat) – indiferent de anul de studiu în care este înscris un student – și având, alături de cursurile magistrale de limbă (istoria limbii române, gramatică comparată) și de literatură, ținute de domnul profesor Dan-Octavian Cepraga, 9 și 6 credite. Grupele sunt formate din studenți ce provin de la specializările anterior menționate. Prin urmare, în elaborarea programelor analitice actuale, se ține cont de profilul studenților, astfel încât aceștia să aibă posibilitatea de a-și dezvolta competențele lingvistice pe domeniile de interes (limbă și literatură, cultură, limbaje de specialitate, traduceri). Fiecare grupă are 4 ore de lectorat/săptămână. Cursurile sunt obligatorii, dar pot fi frecventate și de studenții care aleg să studieze facultativ, ca limbă 3 sau în regim de credite libere.

În cadrul lectoratului, reactivat oficial în anul 1991, și-au desfășurat activitatea următorii lectori de română:

1992-1996: Laurenția Dascălu Jinga (Universitatea din București, Facultatea de Litere);

1996-2000: Lucia Uricaru (Universitatea Babeș-Bolyai, Facultatea de Litere, Cluj-Napoca);

2000-2003: Cristian Moroianu (în prezent prof.univ.dr. la Universitatea din București, Facultatea de Litere, Departamentul de Lingvistică);

2003-2010: Afrodita Cionchin (Universitatea de Vest, Timișoara, în prezent coordonator al Revistei bilingve online „Orizzonti culturali italo-romeni / Orizonturi culturale italo-române”);

2010-2016: Alexandra Vrânceanu (conf.univ.dr. la Universitatea din București, Facultatea de Litere);

2016-prezent: Dana-Maria Feurdean (lect. univ. dr. la Universitatea Babeș-Bolyai, Facultatea de Științe Economice și Gestiunea Afacerilor, Departamentul de Limbi Moderne și Comunicare În Afaceri, Cluj-Napoca).

Lectorul actual, Dana-Maria Feurdean, susține cursuri practice de RLS și de traduceri în cadrul Departamentului de Studii Lingvistice și Literare (DiSLL) din Padova, la nivel licență și masterat. În cei trei ani de mandat (2016-2019), a reușit să dezvolte activitatea lectoratului atât prin *continuarea tradiției predării limbii, culturii, civilizației și literaturii române* pe teme care au răspuns intereselor studenților de la cele două specializări menționate, cât și prin unele aspecte inovatoare: *introducerea în programa studenților de nivel mediu a unor teme ce vizează anumite limbaje sectoriale, inclusiv limbajul de afaceri, teme abordate în unități didactice atractive, structurate pe nivel de competență lingvistică, conform Cadrului european comun de referință pentru limbi (CECR); introducerea în programa studenților de nivel avansat a cursurilor practice de traduceri specializate*. Astfel, pe lângă traduceri de texte literare, s-au abordat și texte care au vizat *limbajul jurnalistic, economic, juridico-administrativ, bancar, financiar*, experiența didactică din cadrul Departamentului de Limbi Moderne și Comunicare În afaceri, UBB, dovădindu-se a fi extrem de benefică în acest demers inovator propus în cadrul DiSLL. Totodată, Dana-Maria Feurdean a contribuit la organizarea seminarelor și a colocviilor internaționale din cadrul DiSLL, precum și a spectacolelor de promovare a patrimoniului cultural tradițional românesc în spațiul cultural padovan, în colaborare cu centre culturale și cu sprijinul primăriei. Nu în ultimul rând, lectorul s-a implicat și în activitățile laboratorului de teatru în limba română, a cărui activitate se concretizează în fiecare vară printr-un spectacol adresat publicului larg, bucurându-se de un real succes.

Catedra de Română de la Padova și lectoratul organizează anual, pe parcursul celor două semestre, o serie de evenimente, printre care se numără:

- *Seminarele științifice de limbă, cultură și civilizație românească din cadrul Societății Miron Costin* (fondată în 1986 de Lorenzo Renzi și Alexandru Niculescu) și seminarele *AltreEurope*. Este vorba despre prelegeri (adresate atât studenților, cât și cercetătorilor) susținute de oameni de cultură, profesori, specialiști în anumite domenii (artă, istorie, film, teatru, lingvistică, literatură, traductologie etc.).

- *Cercul de divertisment, film și teatru românesc*, ale cărui activități sunt organizate astfel: *Șpritul românesc*: participarea la dialoguri interculturale pe teme de cultură și civilizație românească stabilite de comun acord între studenți și lector (2016-2019); *Cineforum romeno*: vizionarea unor filme românești și discuții pe marginea acestora (2016-2018); *Laboratorul de teatru românesc*: punerea în scenă a unor piese teatrale (semnate de autori români), sub îndrumarea lingvistică a lectorului de română, a profesorului Dan-Octavian Cepraga și îndrumarea artistică a regizorului Pierantonio Rizzato (2016-2019).

- *Realizarea unor spectacole: de teatru*: iulie, 2016: piesa *Teatru descompus*, autor Matei Vișniec; iulie, 2017: piesa *Istoria comunismului povestită pentru bolnavii mintali*, autor: Matei Vișniec; iunie, 2018: piesa *Englezește fără profesor*, autor Eugen Ionescu; iunie, 2019: piesa *Migraaaaanți sau Prea suntem mulți pe nenorocita asta de barcă*, autor Matei Vișniec; *de promovare a patrimoniului cultural românesc: Il Natale in Romania, tra spettacolo e tradizioni* (dec.2017), în colaborare cu Asociația Valide alternative per l'integrazione, Centrul Cultural Altinate San Gaetano, Asociația Decebal Traian din San Donà di Piave; *Musiche e danze dal cuore d'Europa. Le millenarie tradizioni del Maramureș* (18 octombrie 2018), spectacol ce a avut loc grație colaborării cu Centrul Cultural Altinate-San Gaetano și cu Universitatea Babeș-Bolyai.

De asemenea, Catedra de Română și Lectoratul de Limba Română din Padova au numeroase colaborări instituționale și profesionale și instituționale, în vederea organizării manifestărilor științifice și culturale. Astfel, se cuvin menționate aici permanentele colaborări din cadrul *Asociației Italiene de Românică* (AIR, înființată în 1998), cele cu *ICR Venezia* (implicarea în organizarea *concursului de traducere literară, din română în italiană*

(iunie 2018), a colocviului *Giornata di Studi Norman Manea* (septembrie 2017), a unor evenimente legate de aniversarea Centenarului Marii Uniri (*colocviul Voci Femminili della Grande Guerra* (oct. 2018)); colaborările cu *Accademia di Romania in Roma* (cea mai recentă s-a concretizat în conferința *Incontri di Lingue, Culture e Tradizioni nello spazio Balcanico e Carpato-Danubiano* (dec.2018)), cu diverse universități din Italia și din Europa (amintim aici un recent eveniment științific aniversar organizat de DiSSI, cu prețioase participări internaționale - *Come cambia il mondo. Storie di lingue, testi e uomini in onore di Lorenzo Renzi (15-16 ianuarie 2019)* -, dar și colocviul internațional *Dincolo de frontiere/Oltre i confini. Il dialogo transnazionale nelle discipline storiche e filologiche*, 8-9 iunie, 2017). Totodată, menționăm și colaborările cu universitățile din București, Cluj-Napoca, Iași, Timișoara, Oradea, cu centre de studii din România (ex. Centrul de Studii Interdisciplinare al Universității din Oradea (2009-prezent)) și cu Universitatea de Stat din Moldova (2011-prezent), precum și implicarea Catedrei de Română în organizarea Școlii de Vară a Centrului de Studii Interdisciplinare al Universității din Oradea. Nu trebuie uitate nici legăturile cu *Ambasada României la Roma* (în vederea recrutării studenților pentru bursele Școlilor de vară din România), dar nici cele cu diverse asociații socio-culturale din spațiul padovan (*Columna* (2007-2012), *Valide alternative per l'integrazione*, *Centrul Cultural Altinate San Gaetano*, *Asociația Decebal Traian din San Donà di Piave* (2017-prezent)). Departamentul dispune și de acorduri Erasmus, atât pentru studenți, cât și pentru profesori, cu universitățile din București, Cluj-Napoca, Iași, Timișoara, Oradea. În anul universitar 2018-2019, s-a stabilit un acord între lectoratul din Padova și cel din Strasbourg, pentru schimbul de experiență universitară între studenți.

Profesorii catedrei și lectoratului de română au creat în Ateneul padovan și tradiția dialogului intercultural cu renumite personalități din diaspora românească. Astfel, studenții au avut frumoasa ocazie de a-l întâlni pe Matei Vișniec (în februarie, 2018), autorul preferat al pieselor puse în scenă în cadrul Laboratorului de teatru, dar și pe Norman Manea (în septembrie 2017), cu ale cărui opere s-au familiarizat în cadrul cursurilor de lectorat.

Deși se manifestă un interes apreciabil din partea studenților pentru cursurile de română, unul dintre obiectivele principale constante este promovarea cursurilor de limbă, literatură, cultură și civilizație românească atât prin diverse tehnici promoționale (pliante, pagina facebook etc.), cât și prin prezentări și comunicări în cadrul liceelor italiene. Totodată, se intenționează și o demarare a demersurilor privind testarea în scopul obținerii de certificate de limba română pentru studenții italieni interesați.

Studenții sunt implicați în mod activ în organizarea activităților culturale și a manifestărilor științifice. Printre activitățile din cadrul lectoratului, nu au fost uitate nici evenimentele aniversare, precum *Aniversarea Zilei de 1 Decembrie-Ziua României* (2016-2019), dar nici activitățile care vizează celebrarea unor tradiții și obiceiuri românești (Crăciunul, Mărțișorul, atelierelor gastronomice etc.). Aprecierile studenților cu privire la activitățile amintite se pot urmări pe pagina <https://www.facebook.com/altralatinita.romenounipd>

Linkuri utile:

Site universitate: <https://www.unipd.it/>

Site departament: <https://www.disll.unipd.it/content/dipartimento/organi-collegiali>

Pentru promovarea limbii, culturii și civilizației românești în țara-gazdă s-a alcătuit și o pagină de facebook, foarte activă și cu foarte multe vizualizări:

<https://www.facebook.com/altralatinita.romenounipd>

<https://www.facebook.com/pg/altralatinita.romenounipd/videos/>